

ДЕПОЗИТНА ПОЛІТИКА КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ У ПЕРІОД ЕКОНОМІЧНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ

Анотація. Досліджено теоретичні та практичні засади депозитної політики комерційних банків України в умовах ринкової трансформації та формування національної грошово-кредитної системи. Показано роль та місце депозитної політики комерційного банку в забезпеченні ефективності функціонування банківського інституту, її взаємозв'язок із стабільністю грошово-кредитного ринку в Україні.

Аннотация. Исследованы теоретические и практические основы депозитной политики коммерческих банков Украины в условиях рыночной трансформации и формирование национальной денежно-кредитной системы. Показана роль и место депозитной политики коммерческого банка в обеспечении эффективности функционирования банковского института, ее взаимосвязь со стабильностью денежно-кредитного рынка в Украине.

Annotation. Theoretical and practical bases of deposit policy of commercial banks of Ukraine are investigated in the conditions of market transformation and forming of the national money-and-credit system. The role and place of deposit policy of commercial bank in providing of efficiency of functioning of bank institute, its intercommunication with stability of money-and-credit market in Ukraine are shown.

Ключові слова: депозитна політика, банківські ресурси, строкові депозити, таксономічний коефіцієнт розвитку.

У період економічної нестабільності вирішення проблеми ефективного розвитку банківського сектору та підтримання його ліквідності залежить від уміння банків залучати кошти клієнтів на депозитні вклади, раціонально розпоряджатися ними та формувати довгострокову стратегію такої роботи, тому дослідження проблеми залучення коштів у банківську систему залишається актуальним і потребує подальшого вивчення.

Серед українських економістів проблемами ефективності депозитної політики банків займалися Бартош О. М. [1], Дмитрієва О. А. [2], Рисін В. В. [3], Ковшар А. І. [4], Третуб Д. В. [5] та інші, проте істотне підвищення ролі депозитної політики у забезпеченні стійкості і надійності як окремого банку, так і економіки країни зумовлює необхідність подальших комплексних досліджень.

Метою дослідження є визначення конкурентної позиції банку на ринку депозитних ресурсів на основі визначення рейтингу найбільш ефективних банків з позиції залучення депозитів.

Завдання роботи – визначити рейтинг найбільш ефективних банків з позиції залучення депозитів на основі інтегрального таксономічного показника рівня розвитку.

Депозити становлять основну частину залучених ресурсів банків, оскільки вони переважно є дешевшими, ніж недепозитні, тому кошти споживачів залишаються на сьогодні одним із важливих джерел доходу сучасних банків.

Одним із поширених методів дослідження багатомірних об'єктів є визначення інтегрального таксономічного показника рівня розвитку, який є синтетичною величиною, "рівнодіючою" всіх ознак, що характеризують одиниці сукупності, яка досліджується, на основі якого в статті пропонується визначення власної конкурентної позиції банку на ринку депозитних ресурсів.

Таксономічний показник розвитку може набувати значення в інтервалі [0; 1] та має при цьому таку інтерпретацію: окремий об'єкт (процес) у цьому періоді тим більше розвинутий, чим ближче значення узагальнюючого показника до одиниці. Для аналізу строкових депозитів було використано коефіцієнти, які найбільшим чином визначають депозитний потенціал банку: відсоткова ставка по депозитах; оборотність депозитних вкладень, тривалість одного обороту депозитних вкладень; рівень осідання депозитних вкладень, коефіцієнт нестабільності депозитів, коефіцієнт використання депозитів [3].

Процес побудови коефіцієнта таксономії розвитку складається з таких етапів:

побудова матриці спостережень X , елементами якої є значення ознак, виражені в специфічних для кожної одиницях виміру;

розподіл ознак на стимулятори та дестимулятори є основою для побудови еталона розвитку (вектор еталон P_0);

розрахування відстані між окремими точками-спостереженнями та точками вектора P_0 , які представляють еталон розвитку, позначається C_{i0} та розраховується за формулою:

$$C_{i0} = \sqrt{\sum (Z_{ij} - Z_{0j})^2}, \quad (1)$$

де Z_{ij} – стандартизоване значення j -го показника;

Z_{0j} – стандартизоване значення j -го показника в еталоні;

$$K_i = 1 - d_i \quad (2)$$

При цьому необхідно зробити ряд необхідних розрахунків, які здійснюються за такими формулами:

$$d_i = C_{io} / C_o \quad (3)$$

$$C_o = C_o^- + 2S_o \quad (4)$$

$$C_o^- = 1/m(\sum C_{io}) \quad (5)$$

$$S_o = \sqrt{1/m(\sum (C_{io} - C_o^-)^2)} \quad (6)$$

Для визначення таксономічного коефіцієнта розвитку було взято 15 банків першої групи за рівнем активів (цей вибір було зроблено на основі рейтингу Національного банку України), котрі аналізувались по показниках строкових депозитів та депозитів до запитання. За допомогою таксономічного показника розвитку автору вдалося зробити порівняльну оцінку банків щодо залучення депозитних коштів.

Результати аналізу стану розвитку депозитної політики вибіркової сукупності комерційних банків України за строковими депозитами наведено в таблиці.

Таблиця

Рейтинг банків за показником рівня розвитку депозитної політики на основі строкових депозитів

Назва банку	Матриця спостережень						C _{io}	D	K	Рейтинг
ПРИВАТБАНК	0,92	1,39	1,16	0,44	0,85	0,91	1,28	0,43	0,57051	13
ОЩАДБАНК	0,95	1,24	1,08	0,57	0,85	0,83	1,16	0,39	0,61096	8
УКРЕКСІМБАНК	0,95	1,08	1,06	0,46	0,94	1,13	1,34	0,45	0,55083	14
РАЙФФАЙЗЕН БАНК	0,87	0,68	1,06	1,03	1,11	0,83	1,16	0,39	0,61079	10
УКРСИББАНК	0,87	0,61	1,10	1,25	1,02	1,15	1,13	0,38	0,62146	7
УКРСОЦБАНК	0,69	0,68	1,13	0,50	1,02	1,15	1,58	0,53	0,47240	15
ВТБ БАНК	0,69	0,81	1,08	1,37	1,19	1,03	1,12	0,38	0,62388	6
ПРОМІНВЕСТБАНК	0,92	0,81	1,06	1,48	1,19	1,06	0,97	0,33	0,67435	4
ПУМБ	1,12	1,35	0,77	0,87	1,28	0,98	1,08	0,36	0,63848	5
АЛЬФА-БАНК	1,12	0,68	0,89	0,80	0,85	1,13	1,20	0,40	0,59787	11
"НАДРА"	0,86	1,21	0,99	0,50	0,77	1,01	1,28	0,43	0,57241	12
ОТП БАНК	1,44	0,87	1,01	1,53	1,02	0,89	0,65	0,22	0,78302	2
"ФІНАНСИ ТА КРЕДИТ"	1,18	1,08	0,81	1,37	0,68	0,98	0,60	0,20	0,79986	1
БРОКБІЗНЕСБАНК	0,98	1,27	1,14	1,60	1,36	0,91	0,83	0,28	0,72093	3
УКРГАЗБАНК	1,15	1,22	0,87	0,55	0,85	1,00	1,16	0,39	0,61083	9
Формуємо вектор еталон	1,44	1,39	1,16	1,60	0,68	0,83				
C _o ⁻	1,10									
S _o	0,94									
C _o	2,99									

Із таблиці видно, що найбільш ефективну діяльність проявляють банки: "ФІНАНСИ ТА КРЕДИТ", ОТП БАНК, БРОКБІЗНЕСБАНК. Також необхідно звернути увагу на той факт, що для інших банків, які представлені у вибірковій сукупності, інтегральний показник знаходиться в межах норми.

Робота банків із залучення депозитів потребує особливої уваги в сучасних умовах нестабільності, оскільки проблема ліквідності викликала труднощі з отримання фінансування на ринку капіталів, а розвиток стабільної депозитної бази допоможе стабілізувати ситуацію. Стабільний депозитний портфель буде формувати репутацію надійності, адже банківський бізнес – це особлива сфера діяльності, у якій довіра вкладників є головним фактором.

Наук. керівн. Тисячна Ю. С.

Література: 1. Бартош О. М. Депозитна політика банку та основні етапи її формування / О. М. Бартош // Вісник університету банківської справи. – 2008. – № 3. – С. 97–101. 2. Дмитрієва О. А. Оптимізація депозитної діяльності комерційного банку / О. А. Дмитрієва // Фінанси України. – 2008. – № 5. – С. 15–17. 3. Рисін В. В. Складові елементи ефективної ресурсної політики комерційного банку / В. В. Рисін // Регіональна економіка. – 2009. – № 3. – С. 115–122. 4. Ковшар А. І. Шляхи удосконалення депозитної політики на сучасному етапі / Ковшар А. І. // Фінанси України. – 2009. – № 7. – С. 13–18. 5. Третуб Д. В. Тенденції розвитку сучасного ринку депозитів / Третуб Д. В. // Фінанси України. – 2009. – № 10. – С. 139–143.